

Σημέλα Σ. ΣιδηροπούλουΨΥΧΟΛΟΓΟΣ, MSC C. ΔΙΚΑΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ &
ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ, ΛΕΚΤΟΡΑΣ ΔΙΚΑΝΙΚΗΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝ. SHEFFIELD

Παράγοντες που επηρεάζουν την αναφορά ενός εγκλήματος από τον πολίτη στην Αστυνομία

Ο κύριος ρόλος της Αστυνομίας είναι να αποκαλύπτει διαπραχθέντα εγκλήματα. Για τον ρόλο αυτό όμως πολλές φορές χρειάζεται την συνδρομή των θυμάτων ή των πολιτών που βρίσκονται κοντά στο έγκλημα πριν η Αστυνομία ενημερωθεί για αυτό. Έτσι, ο συντομότερος τρόπος για να κινητοποιηθεί το σύστημα είναι να αναφέρουν οι πολίτες το έγκλημα στην Αστυνομία. Παρόλα αυτά, αυτό δεν συμβαίνει πάντα. Σύμφωνα με μία από τις πιο πρόσφατες μελέτες με θέμα την σύγκριση των αναφερθέντων και συνολικών εγκληματικών ενεργειών, μόλις το 46% των βίαιων εγκλημάτων αναφέρεται από τους πολίτες ή τα θύματα, σε αντίθεση με το ποσοστό των αναφορών παραβάσεων κατά ιδιοκτησίας που ξεπερνά το 70% (Tarling, & Morris, 2010). Από τα προαναφερθέντα αντιφατικά αποτελέσματα της μελέτης, είναι εμφανές ότι υπάρχουν παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση ενός πολίτη που γνωρίζει ότι έχει διαπραχθεί ένα έγκλημα να το αναφέρει στις Αστυνομικές αρχές.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι να αναφέρει κάποιος ένα έγκλημα στην Αστυνομία (μέσω τηλεφώνου ή διαδικτύου, αυτοπροσώπως στο κοντινότερο αστυνομικό τμήμα, ανώνυμα ή επώνυμα κτλ). Συνεπώς, η απόφαση για αναφορά ή μη ενός περιστατικού δεν στηρίζεται στο μέσο που θα γίνει αυτή αλλά στον τύπο του περιστατικού και την συσχέτιση με τον αναφέροντα, όπως αυτός την αντιλαμβάνεται. Οι βασικές κατηγορίες στις οποίες θα μπορούσαν να καταναμηθούν οι συνιστώσες αυτής της απόφασης (προς ευκολία έρευνας και μελέτης) είναι ο τύπος του εγκλήματος, το θύμα, και οι προσωπικοί παράγοντες στην πρόθεση. Από τις τρεις κατηγορίες, η πρώτη (τύπος του εγκλήματος) θεωρείται αντικειμενική, αφού για κάθε έγκλημα υπάρχει ορισμός από τις επίσημες αρχές. Η δεύτερη και τρίτη κατηγορία (θύμα και προσωπικοί παράγοντες στην πρόθεση) είναι καθαρά αντιληπτικές κατηγορίες, δηλαδή στηρίζονται στο πώς ο κάθε πολίτης αντιλαμβάνεται την θυματοποίηση και την ανάμειξη ή του αναφέροντας στην Αστυνομία. Η στιγμή της από-

φασης της αναφοράς ενός εγκλήματος είναι αποτέλεσμα ξεχωριστής αλλά και παράλληλης επιρροής παραγόντων που αφορούν και στις τρεις κατηγορίες, πιθανόν όμως με διαφορετική αναλογία εξαρτώμενη από το εκάστοτε περιστατικό.

Τύπος του εγκλήματος

Ένας από τους σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση ενός πολίτη στο ποια εγκλήματα θα αναφέρει στην Αστυνομία είναι ο τύπος του εγκλήματος. Το αναμενόμενο θα ήταν τα σοβαρότερα εγκλήματα (όπως ο ξυλοδαρμός ή η ανθρωποκτονία) να αναφέρονται χωρίς ενδοιασμό στις αρμόδιες αρχές, σε αντίθεση με τα μικρότερα εγκλήματα (όπως τα εγκλήματα κατά ιδιοκτησίας) όπου η εκτίμηση για το μέγεθος της απώλειας θα προβλημάτιζε για το αν πρέπει να αναφερθεί το περιστατικό. Παραδόξως, τα εγκλήματα που έχουν μόνο υλικές ή όχι ιδιαίτερες σωματικές επιπτώσεις αναφέρονται στην Αστυνομία πιο άμεσα, από περισσότερους αυτόπτες μάρτυρες, συνήθως επώνυμα και χωρίς ιδιαίτερο προβληματισμό από τον πολίτη, όπως αυτό αναδεικνύει και η μακρότερη διάρκεια των τηλεφωνικών καταγγελιών (Sheu, & Chiu, 2012).

Τα αντίθετα χαρακτηριστικά σημειώνονται σε σοβαρές εγκληματικές ενέργειες, όπου οι καταγγελίες γίνονται συνήθως ανώνυμα, με σχετική καθυστέρηση από την ανακάλυψη του συμβάντος και από περιορισμένο αριθμό καλούντων. Οι επικρατούσες εξηγήσεις αυτού του παράδοξου φαινομένου (όπως αυτές αναδεικνύονται από παράλληλες παραγοντικές μελέτες) είναι ο φόβος για αντίποινα από τον εγκληματία αλλά και η ανησυχία για πιθανή εμπλοκή κατά την ανακριτική διαδικασία (Avdiija, 2010), η οποία ανησυχία όμως εξουδετερώνεται με την προηγούμενη θετική συναναστροφή με τις Αστυνομικές Αρχές.

Το θύμα

Η σχέση της απόφασης για αναφορά ενός εγκλήματος με

το θύμα και την θυματοποίηση είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη. Σε αυτήν μπορεί να εμπλέκονται η ηλικία του θύματος, η επαναλαμβανόμενη ή κλιμακούμενη θυματοποίηση, ακόμα και το ενδεχόμενο ο αναφέρων να είχε ο ίδιος ανάλογη εμπειρία θυματοποίησης. Παρά την δεδηλωμένη πρόθεση αναφοράς θυματοποίησης σε μικρές ηλικίες (κάτω των 18 ετών), στην πραγματικότητα η αναφορά εγκλημάτων με θύματα νεαρά άτομα είναι η μικρότερη αναλογικά των λοιπών ηλικιακών κατηγοριών.

Οι βασικές αιτίες που οδηγούν (συνήθως) σε άρνηση αναφοράς τέτοιων περιστατικών είναι κυρίως ο φόβος για κοινωνικό στιγματισμό του θύματος, ακολουθούμενος από την πιθανότητα επανάληψης της θυματοποίησης μέχρις ότου ληφθούν μόνιμα μέτρα για την προστασία του (Olafson, 2011). Ανάλογες είναι οι αιτίες άρνησης αναφοράς περιστατικών επαναλαμβανόμενης ή κλιμακούμενης θυματοποίησης. Σε όλες τις προαναφερθείσες αιτίες καταλυτικό ρόλο παίζει το κίνητρο που μπορεί να δώσει στον αμφιταλαντευόμενο πολίτη η Αστυνομία για διακριτικούς χειρισμούς και διασφάλιση της ακεραιότητας του θύματος, σε συνεργασία πάντα με τις λοιπές αρμόδιες αρχές.

Οι προσωπικοί παράγοντες στην πρόθεση

Οι προσωπικοί παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση να αναφέρει κάποιος ένα έγκλημα στην Αστυνομία είναι το ίδιο ασταθείς με τους περιστασιακούς. Ενδεικτικά, τα μέτριας και υψηλής σοβαρότητας εγκλήματα αναφέρονται

συνήθως από άνδρες, ηλικίας άνω των 30 ετών, με εθνικότητα την επικρατούσα της χώρας που έγινε το περιστατικό, και που κατοικούν ή κατοίκισαν για μεγάλο χρονικό διάστημα στα προάστια (Bosick, Rennison, Gover, & Dodge, 2012). Τα ανωτέρω χαρακτηριστικά αντιστοιχούν στο προφίλ ανθρώπων κατασταλαγμένων στις προθέσεις τους, με αρκετή γνώση των απαραίτητων διαδικασιών και κοινωνικώς επιβαλλόμενων πράξεων, καθώς

και με αίσθημα ηθικής ευθύνης απέναντι στον συνάνθρωπο-θύμα της εγκληματικής ενέργειας. Καθένα από τα χαρακτηριστικά αυτά χρησιμεύει ως κίνητρο υπέρ της απόφασης κάποιου να επικοινωνήσει με τις Αστυνομικές Αρχές και να αναφέρει ένα έγκλημα.

Για να αποκαλυφθεί ένα έγκλημα, η Αστυνομία χρειάζεται την συνδρομή των πολιτών. Από την πλευρά του πολίτη όμως, η αναφορά ενός εγκλήματος είναι μία πολύπλοκη και πολύπλευρη διαδικασία. Την απόφασή του να επικοινωνήσει με τις Αρχές επηρεάζουν πληθώρα παραγόντων, οι οποίοι όμως αν αναγνωριστούν μπορούν να αποτελέσουν την κινητήρια δύναμη μίας αποδοτικής συνεργασίας μεταξύ του πολίτη και της Αστυνομίας. **1**

Βιβλιογραφία

Avdija, A. (2010). *Crime-reporting behavior: A test of a theoretical model that accounts for the explanation of people's crime-reporting behavior. Humanities and Social Sciences*, 71, ISSN: 0419-4209

Bosick, S. J., Rennison, C. M., Gover, A. R., & Dodge, M. (2012). *Reporting violence to the police: Predictors through the life course. Journal of Criminal Justice*, 40, 441-451

Olafson, E. (2011). *Child sexual abuse: Demography, impact, and interventions. Journal of Child & Adolescent Trauma*, 4, 8-21

Sheu, & S. J., & Chiu, C. P. (2012). *Determinants of property crime victims to report to the police in Taiwan. International Review of Victimology*, 18, 251-267

Tarling, R., & Morris, K. (2010). *Reporting crime to the police. British Journal of Criminology*, 50, 474-490